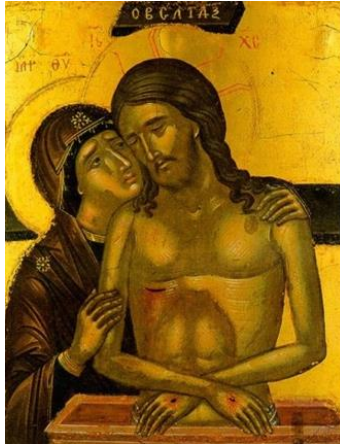

Μεγάλη Παρασκευή

«Ω γλυκύ μου έαρ»

Ο μελωδικότερος ύμνος της Ορθοδοξίας

Το «Ω γλυκύ μου έαρ» είναι το μοιρολόι της Παναγίας, η έκφραση του πόνου της για τον επίγειο θάνατο του μοναδικού υιού της. Ο ύμνος είναι κορυφαίος ως μελωδία και ως λόγος.

«Ω γλυκύ μου έαρ, γλυκύτατόν μου Τέκνον, ποῦ ἔδυσσες τὸ κάλλος;»

Ω γλυκιά μου άνοιξη, γλυκύτατό μου παιδί, πού βυθίστηκε (και χάθηκε) η ωραιότητά σου;

Η Παναγία προσφωνεί το Τέκνον της έαρ, άνοιξή μου.

Η λέξη **έαρ** είναι αρχαία ελληνική, ενώ στη μεσαιωνική Ελλάδα χρησιμοποιείτο η λέξη άνοιξις. Προέρχεται από το ρήμα ανοίγω, διότι είναι η εποχή που ανοίγουν τα άνθη και τα μάτια των φυτών, για να αναπτυχθούν. Η λέξη έαρ πρωτοαπαντάται στα ομηρικά έπη.

Η λέξη **τέκνον** προέρχεται από τον άοριστο β' του αρχαίου ελληνικού ρήματος τίκτω, το οποίο αναφέρεται ακριβώς στην πράξη της γέννησης από τη μήτρα της μητέρας, εξού και η λέξη τοκετός. Τέκνον – τίκτω, μήτρα – μητέρα άμεσες αναφορές στο σπλάχνο, στη ζωή που δημιουργείται μέσα στο σώμα της γυναίκας και άρα στην οδύνη του χαμού του.

«Γλυκύτατόν μου Τέκνον, ποῦ ἔδυσσες τὸ κάλλος;»

Η Παναγία συνεχίζοντας το θρήνο της αναφέρεται στο τραγικό γεγονός χρησιμοποιώντας τη λέξη **έδυσ**, τον άοριστο του ρήματος δύω, υπονοώντας πως ο Ιησούς ήταν φωτοδότης ως ήλιος. Εμβαθύνοντας στην ερμηνεία μπορεί να δει κανείς πως ο ήλιος δεν χάνεται. Χάνεται μόνο από τα μάτια μας, δύει προσωρινά. Ανατέλλει όμως την επόμενη μέρα ολόλαμπρος. Η φράση καταλήγει σε ερωτηματικό, το αγωνιώδες ερώτημα της μάνας που χάνει το τέκνο της. Πού έδυσσες, πού έδυσσε το κάλλος σου;

Το **κάλλος** ήταν βασική έννοια στην αρχαία Ελλάδα. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν συλλάβει την ιδέα ότι το σώμα εκφράζει την ψυχή και τις αξίες του ανθρώπου. Το κάλλος επομένως είναι η αρχαία ελληνική έκφραση της ωραιότητας της ανθρώπινης ψυχής, που στην αρχαία ελληνική σκέψη καθρεφτιζόταν στην ωραιότητα του σώματος.

**«Υιὲ Θεοῦ παντάναξ, Θεέ μου πλαστοουργέ μου, πῶς πάθος
κατεδέξω;»**

**Υιὲ του Θεοῦ, Βασιλιά των πάντων, Θεέ μου, Δημιουργέ μου, πῶς καταδέχτηκες
να υποστείς παθήματα;**

Οι τρεις πρώτοι στίχοι είναι το ξέσπασμα του πόνου της μητέρας. Στον τέταρτο στίχο όμως η Παναγία μεταστρέφεται, αναγνωρίζει ότι ο υιός της είναι στην ουσία **Υιός Θεού**, είναι **παντάναξ**, βασιλεύς των πάντων. Η λέξη είναι σύνθετη, από τη μυκηναϊκή λέξη άναξ, που σημαίνει τον βασιλέα στις πινακίδες της αρχαιότερης αναγνωσμένης ελληνικής γραφής, της Γραμμικής.

Η Παναγία εδώ προσφωνεί τον υιό της ως **Θεό**, ως Θεό της, αναγνωρίζοντας τον υπέρτατο ρόλο Του. «Θεέ μου πλαστοουργέ μου». Η λέξη **πλαστοουργός** προέρχεται από το ρήμα πλάθω και το έργο, δηλώνοντας ξεκάθαρα πως ολόκληρη η πλάση είναι έργο του Θεού. Όμως το ανθρώπινο μητρικό στοιχείο είναι πολύ έντονο στην Παναγία, ώστε απευθυνόμενη στον Υιό του Θεού και Θεό της ρωτάει με απόγνωση: «πῶς πάθος **κατεδέξω;**» «πῶς καταδέχτηκες να υποστείς τα Πάθη;».

«Ἐρραναν τὸν τάφον, αἱ Μυροφόροι μύρα, λίαν πρωὶ ἔλθοῦσαι.»

Οι μυροφόρες, αφού ήρθαν πολύ πρωί, ράντισαν με αρώματα τον τάφο σου.

Οι μυροφόρες ήρθαν πρωί πρωί και ράντισαν με αρώματα τον τάφο Σου. Τα μύρα που ως πνοές διαχέονται.

**«Ἰδεῖν τὴν τοῦ Υἱοῦ σου, Ἀνάστασιν Παρθένε, ἀξίωσον σουὺς
δούλους.»**

**Αξίωσε, Παρθένε, εμάς τους δούλους σου να δούμε (και να γιορτάσουμε) την
Ανάσταση του Υιού σου.**

Ο τελευταίος στίχος δε λέγεται πια από την Παναγία, αλλά από εμάς σε διάλογο μαζί της.

Αξίωσε, Παρθένε, εμάς τους δούλους σου να δούμε (και να γιορτάσουμε) την Ανάσταση του Υιού σου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Στο δεύτερο στίχο του εγκωμίου «Αι γενεαὶ πάσαι» που ψάλλεται τη Μεγάλη Παρασκευή, η Παναγία μοιρολογώντας τον νεκρό τον αποκαλεί «άνοιξη». Τι σημαίνει η άνοιξη στη φύση;
2. Στον τελευταίο στίχο από τον ύμνο υπάρχει μια προσδοκία. Ποια είναι αυτή και ποια η σημασία της για τους ανθρώπους;

<https://www.youtube.com/watch?v=sSyOggKXESY>

Παπαποστόλου Ελένη